УДК 314.4:616.31-008.1-057.2(477)

Л.А. Чепелевська, В.Г. Слабкий

Роль хвороб органів травлення в падінні трудового потенціалу України

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України», м. Київ, Україна

***Мета роботи** – виявити роль смертності населення від хвороб органів травлення у втраті трудового потенціалу.*
***Матеріали та методи**. Дослідження проведене за даними офіційної статистики про смертність населення працездатного віку від хвороб органів травлення за статтю, типом поселення в регіонах України. Застосовувались методи демографічної, медичної та математичної статистики, системний підхід.*
***Результати**. Виявлено, що смертність від хвороб органів травлення населення працездатного віку становить 91% від усього населення. Смертність чоловіків утричі перевищує смертність жінок. Смертність сільського населення перевищувала смертність міського на 10,6%, смертність сільських чоловіків перевищувала смертність міських на 7,1%, смертність сільських жінок перевищувала смертність міських жінок на 11,2%. Рівень смертності працездатного населення від хвороб органів травлення був найвищим у Донецькій, Миколаївській, Херсонській, Київській, Закарпатській областях.*
***Висновки**. Рівні смертності від хвороб органів травлення відображають загальнодержавні тенденції і мають регіональні особливості. При вирішенні регіональних проблем необхідно орієнтуватися на характер відтворення і втрати здоров'я населення як важливі критерії економічного та соціального благополуччя громади.*
***Ключові слова**: смертність, працездатне населення, хвороби органів травлення, трудовий потенціал.*

ВСТУП

Демографічна ситуація в тій чи іншій країні характеризує відтворення населення країни у просторовій та часовій визначеності. Забезпечення умов розвитку народонаселення України має розглядатися як один із найпріоритетніших національних інтересів в основах державної політики та національної безпеки. Демографічний чинник є однім із визначальних для забезпечення стабільного та безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування. Від демографічних показників працездатного населення і показників демографічного розвитку залежать розвиток трудового потенціалу і, відповідно, величина сукупного національного доходу. Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також динаміки останніх років свідчать про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи [1, 7].

За прогнозами експертів ВООЗ, у XXI ст. патологія органів травлення посідатиме одне з провідних місць у структурі захворюваності населення нарівні із серцево-судинною патологією. Уже сьогодні хвороби органів травлення в структурі поширеності хвороб в Україні посідають третє місце (9,3%) [2]. Факторами ризику виникнення цих захворювань є низька якість харчування, його незбалансованість, незадовільна організація харчування вдома і на роботі, самолікування, пізнє звертання по кваліфіковану медичну допомогу тощо. Така ситуація повинна стати основою для розробки рекомендацій щодо планування заходів з охорони здоров'я з урахуванням регіональних особливостей.

Смертність від хвороб органів травлення посідає четверте місце у структурі смертності населення (після хвороб системи кровообігу, новоутворень і нещасних випадків). Основна структура смертності: цирози печінки, панкреатит, ускладнений перебіг виразки шлунка і 12-палої кишки [3].

Рівні смертності від хвороб органів травлення відображають загальнодержавні тенденції і мають регіональні особливості. При вирішенні регіональних проблем необхідно орієнтуватися на характер відтворення і втрати здоров'я населення як важливі критерії економічного і соціального благополуччя громади. Особливістю смертності населення від хвороб органів травлення протягом другої декади XXI ст. стало те, що це єдина причина, від якої смертність мала виразну тенденцію до зростання [4–6].

Таким чином, планування і надання спеціалізованої гастроентерологічної допомоги неможливе без розгляду і уточнення статистичних і епідеміологічних аспектів хвороб органів травлення, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Мета роботи – виявити роль смертності населення від хвороб органів травлення у втраті трудового потенціалу.

Матеріали та методи: дослідження проведене на підставі даних Державної служби статистики України про смертність населення України, у тому числі працездатного віку, за регіонами України, за класом причин смерті «Хвороби органів травлення», за статтю, типом поселення, за 2014 р. У дослідженні застосовувались методи демографічної, медичної та математичної статистики, системний підхід.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Смертність від хвороб органів травлення припадала в основному на населення працездатного віку і

становила по Україні 91% від смертності всього населення, а в Житомирській області досягала 117,2%, Київській – 110,2%, Волинській – 105,8%, Чернігівській – 103,5%, Вінницькій – 102,0% (рис. 1).

Абсолютне число померлих у працездатному віці від хвороб органів травлення склало по Україні 11763 особи, у Донецькій області – 955, Київській – 616, Закарпатській – 506 осіб.

Рівень смертності від хвороб органів травлення серед працездатного населення був найвищим у таких регіонах: у Донецькій області (74,2 випадку смерті на 100 тис. населення працездатного віку), Миколаївській (68,4‰00), Херсонській (65,2‰00), Київській (64,8‰00), Закарпатській (61,0‰00) при 53,3‰00 по Україні (рис. 2).

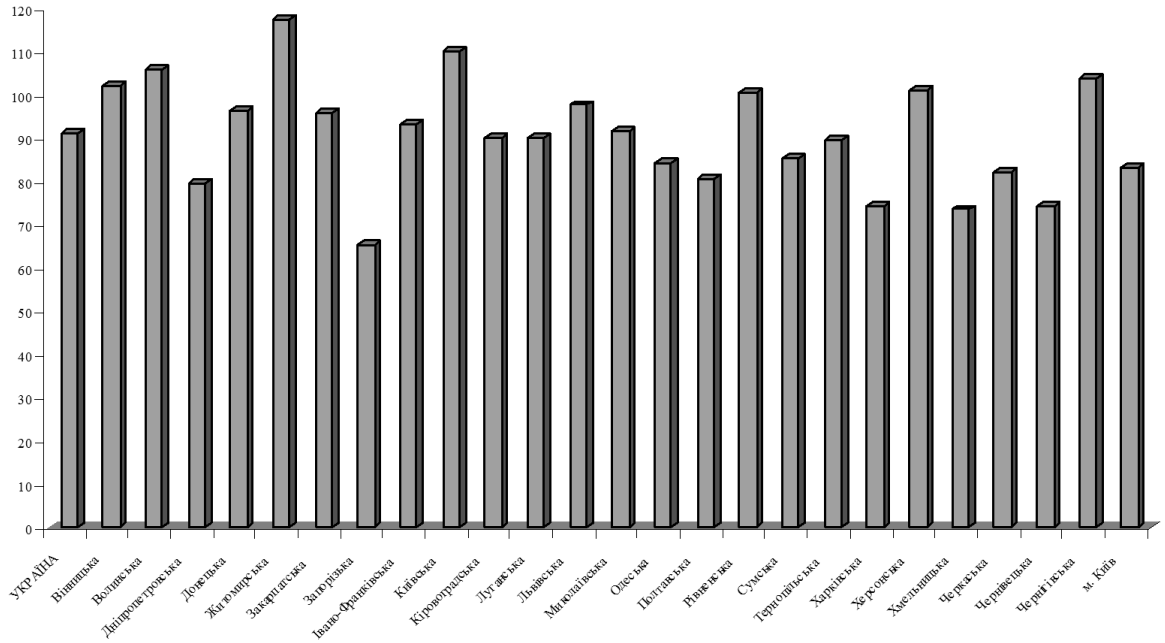

Рис. 1. Смертність населення працездатного віку
від хвороб органів травлення у відсотках від смертності усього населення

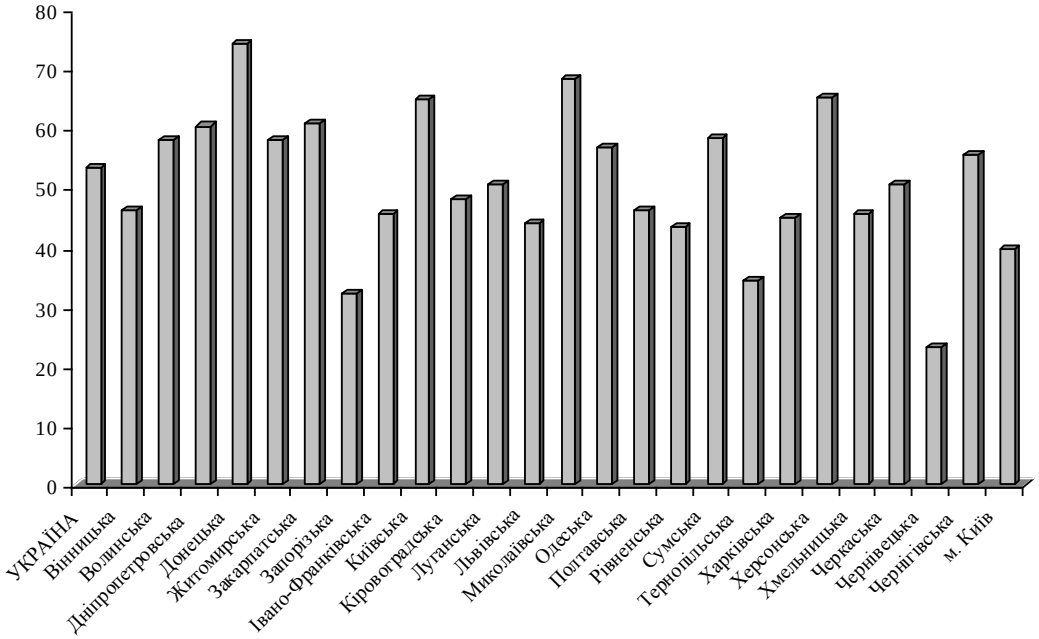

Рис. 2. Рівень смертності населення працездатного віку
від хвороб органів травлення в регіонах України, на 100 тис. населення

Серед чоловіків рівень смертності по Україні був 77,8‰00, а в Донецькій області досягав 108,6‰00, Дніпропетровській – 99,1‰00, Київській – 95,8‰00, Миколаївській – 94,4‰00, Херсонській – 89,8‰00. Смертність жінок працездатного віку утричі менша за чоловічу і становить 26,8‰00 по Україні. Найвищого рівня цей коефіцієнт досягав у Миколаївській – 40,5‰00, Дніпропетровській – 39,9‰00, Херсонській – 38,5‰00, Закарпатській – 37,6‰00, Донецькій – 37,5‰00 областях (рис. 3).

Смертність міського населення становила по Україні 51,7‰00. Найвищий її рівень був у Донецькій – 74,4‰00, Дніпропетровській – 69,4‰00, Херсонській – 68,7‰00, Миколаївській – 59,6‰00, Київській – 58,8‰00 областях. Смертність сільського населення становила по Україні 57,2‰00. Найвищі рівні спостерігались у Миколаївській – 87,5‰00, Чернігівській – 84,2‰00, Дніпропетровській – 76,2‰00, Київській – 75,5‰00, Одеській – 74,4‰00 областях (рис. 4).

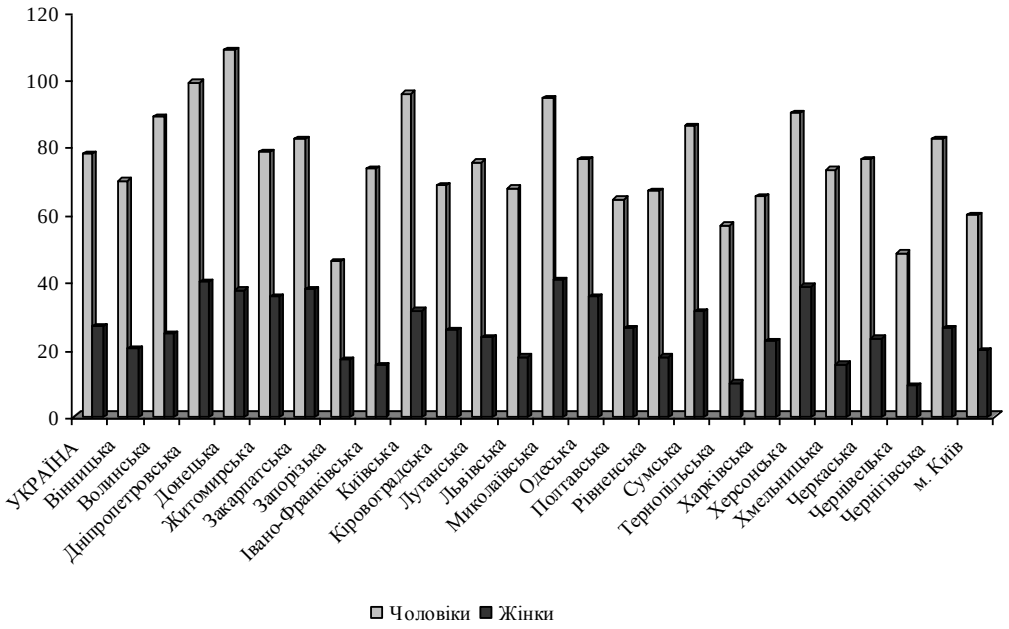

Рис. 3. Смертність чоловіків і жінок працездатного віку
від хвороб органів травлення в регіонах України, на 100 тис. населення

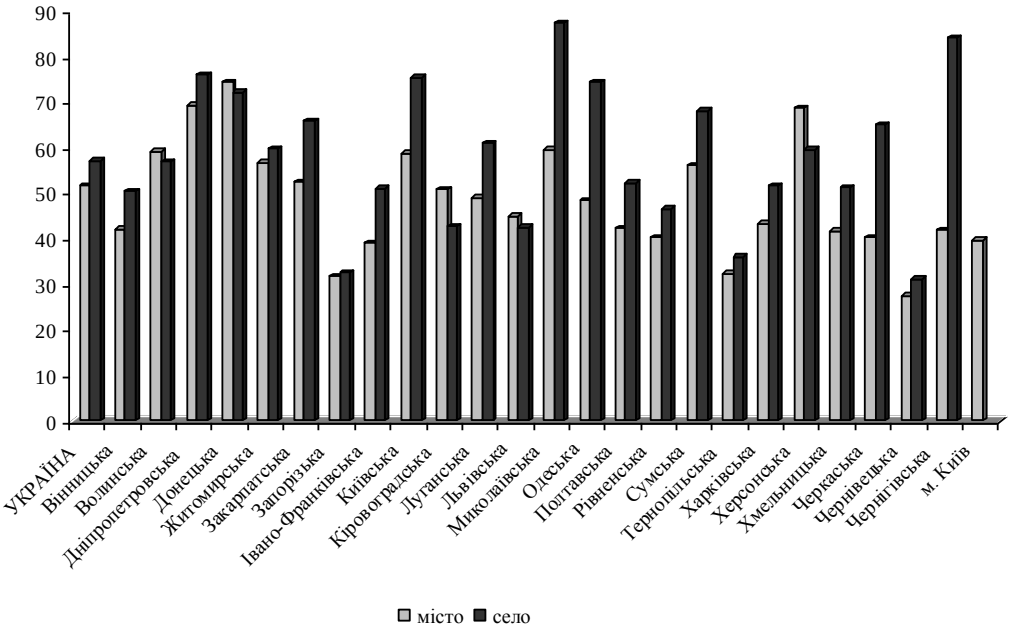

Рис. 4. Смертність міського і сільського населення працездатного віку
від хвороб органів травлення в регіонах України, на 100 тис. населення

Серед міських чоловіків працездатного віку смертність від хвороб органів травлення становила 76,1‰00. Найвищим цей показник був у Донецькій області – 109,1‰00, Дніпропетровській – 97,3‰00, Волинській – 96,3‰00, Херсонській – 95,8‰00, Київській – 90,6‰00. Смертність сільських чоловіків працездатного віку була найвищою і становила по Україні 81,5‰00. Найвищі показники спостерігалися у Миколаївській – 118,9‰00, Чернігівській – 118,0‰00, Дніпропетровській – 108,1‰00, Київській – 104,6‰00, Донецькій – 103,2‰00 областях (рис. 5).

Смертність міських жінок була втричі меншою за смертність міських чоловіків і становила по Україні 25,9‰00. Найвищі рівні спостерігались у Херсонській – 40,7‰00, Дніпропетровській – 40,0‰00, Донецькій – 37,7‰00, Миколаївській – 35,8‰00, Закарпатській – 34,4‰00 областях. Смертність сільських жінок була в 2,8 разу меншою за смертність сільських чоловіків і становила по Україні 28,8‰00. Найвищими рівнями смертності характеризувались Миколаївська – 51,3‰00, Одеська – 50,5‰00, Сумська – 45,5‰00, Чернігівська – 42,9‰00, Київська – 42,5‰00 області (рис. 6).

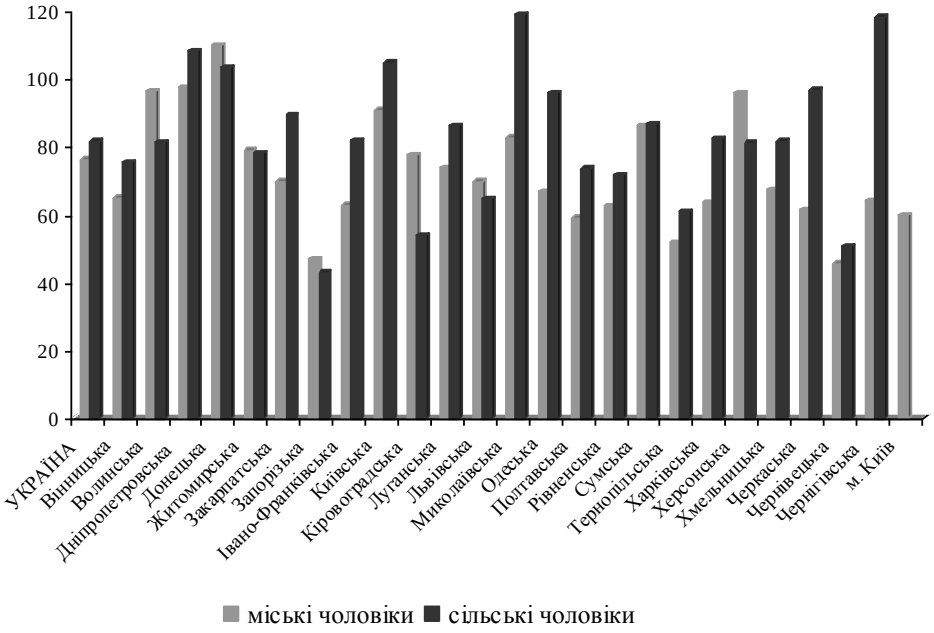

Рис. 5. Смертність міських та сільських чоловіків працездатного віку від хвороб органів травлення в регіонах України, на 100 тис. населення

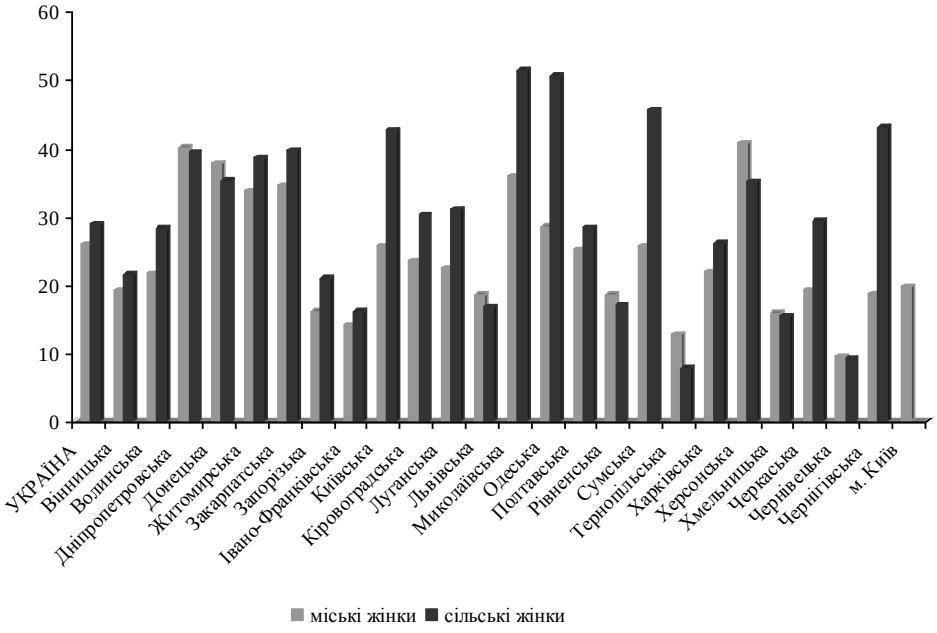

Рис. 6. Смертність міських і сільських жінок працездатного віку від хвороб органів травлення в регіонах України, на 100 тис. населення

ВИСНОВКИ

1. Смертність населення працездатного віку від хвороб органів травлення по Україні становила 91% від смертності усього населення, серед чоловіків цей відсоток досягав 98%, серед жінок знижувався до 63%, серед міського населення складав 87%, серед сільського – 99%, майже стільки ж серед сільських чоловіків, 67% серед міських жінок, серед сільських чоловіків перевищував 100%, серед сільських жінок – 74%.

2. Рівень смертності працездатного населення від хвороб органів травлення був найвищим у Донецькій, Миколаївській, Херсонській, Київській, Закарпатській областях. Серед чоловіків рівень смертності був найвищим у Донецькій, Дніпропетровській, Київській, Миколаївській, Херсонській областях. Смертність жінок працездатного віку утричі нижча за чоловічу.

3. Рівні смертності від хвороб органів травлення відображають загальнодержавні тенденції і мають регіональні особливості. При вирішенні регіональних проблем необхідно орієнтуватися на характер відтворення і втрати здоров'я населення як важливі критерії економічного і соціального благополуччя громади.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У подальшому необхідно проводити дослідження, які зможуть виявити основні фактори, що впливають на різний рівень смертності населення працездатного віку від хвороб органів травлення в регіонах України та розробити заходи з її зниження, що призведе до збільшення трудового потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровик С. П. V З'їзд гастроентерологів України: підведення підсумків та рух уперед / С. П. Боровик // Український мед. часоп. – 2014. – № 5 (103). IX/X. – С. 24–26.

2. Філіпов О.Ю. Хвороби органів травлення в Україні: якість медичної допомоги населенню / О. Ю. Філіпов // Новости медицины и фармации : Гастроэнтерология. – 2008. – № 239.

3. Чепелевська Л. А. Регіональні особливості смертності населення України від фіброзу і цирозу печінки та алкогольної хвороби печінки / Л. А. Чепелевська, О. М. Дзюба, В. В. Кручаниця // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 4/1 (41). – С. 218–224.

4. Чепелевська Л. А. Сучасні тенденції смертності населення працездатного віку від хвороб органів травлення / Л. А. Чепелевська, О. М. Дзюба, Л. А. Карамзіна // Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2016. – № 1 (56). – С. 39–44.

5. Чепелевська Л. А. Тенденції смертності населення України від хвороб органів травлення: регіональні особливості / Л. А. Чепелевська, Г. О. Слабкий // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 4/1 (41). – С. 225–230.

6. Шушпанов А. М. Соціально-економічні детермінанти здоров'я населення через призму соціального маркетингу / А. М. Шушпанов, А. М. Колот // Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Ін-т соціально-трудових відносин; [голов. редкол. А. М. Колот]. – Київ : КНЕУ, 2014. – № 2 (8). – С. 325–331.

7. http://medvisnyk.org.ua/organizacija-ohorony-zdorovja/79--sp-1051976481.

Дата надходження рукопису до редакції*: 13.02.2017 р.*

Роль болезней органов пищеварения в падении трудового потенциала Украины

Л.А. Чепелевская, В.Г. Слабкий
ГУ «Украинский институт стратегических исследований Министерства здравоохранения Украины»,
г. Киев, Украина

Цель работы – выявить роль смертности населения от болезней органов пищеварения в потере трудового потенциала.

Материалы и методы. Исследование проведено по данным официальной статистики о смертности населения трудоспособного возраста от болезней органов пищеварения по полу, типу поселения в регионах Украины. Применялись методы демографической, медицинской и математической статистики, системный подход.

Результаты. Установлено, что смертность от болезней органов пищеварения населения трудоспособного возраста составляет 91% от всего населения. Смертность мужчин превышает смертность женщин в три раза. Смертность сельского населения превышала смертность городского на 10,6%, смертность сельских мужчин превышала смертность городских – на 7,1%, смертность сельских женщин превышала смертность городских женщин на 11,2%. Уровень смертности трудоспособного населения от болезней органов пищеварения был наивысшим в Донецкой, Николаевской, Херсонской, Киевской, Закарпатской областях.

Выводы. Уровни смертности от болезней органов пищеварения отражают общегосударственные тенденции и имеют региональные особенности. При решении региональных проблем необходимо ориентироваться на характер воссоздания и потери здоровья населения как важные критерии экономического и социального благополучия общества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: смертность, трудоспособное население, болезни органов пищеварения, трудовой потенциал.

The role of digestive diseases in falling employment potential of Ukraine

L.A. Chepelevska, V.G. Slabkiy
PE "Ukrainian Institute of Strategic Researches MHC of Ukraine", Kyiv, Ukraine

Purpose – to identify the role of mortality from diseases of the digestive system the loss of labor capacity.

Materials and methods. The study was conducted according to the official statistics on the death rate of the working age population digestive diseases by gender, type of settlement in the regions of Ukraine. Methods used demographic, medical and mathematical statistics, system approach.

Results. Revealed that mortality from diseases of the digestive system working age population is 91% of the population. Mortality men than women mortality three times. The death rate exceeded the rural population mortality in urban 10.6%, rural mortality exceeds male mortality urban – 7.1%, the mortality rate of rural women exceeded mortality urban women by 11.2%. The mortality rate of the working population of digestive diseases was highest in the Donetsk, Mykolayiv, Kherson, Kiev, Transcarpathian regions.

Conclusions. Mortality from digestive diseases reflect national trends, and have regional characteristics. In solving regional problems should focus on the nature of play and loss of health as important criteria of economic and social welfare of the community.

KEY WORDS: mortality working-age population, diseases of the digestive system, labor potential.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Чепелевська Людмила Андріївна – д.мед.н., проф., завідувач відділу медико-демографічних досліджень ДУ «Український інститут стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України»; пров. Волго-Донський, 3, м. Київ, 02099, Україна.

Слабкий Василь Геннадійович – молодший науковий співробітник ДУ «Український інститут стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України»; пров. Волго-Донський, 3, м. Київ, 02099, Україна.